

KESKI-SUOMEN ELY – KESKUKSEN VESIENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika	1.6.2010 klo 13.00 – 15.30
Paikka	Keski-Suomen ELY -keskus, Cygnaeuksenkatu 1, Metso-kabinetti
Läsnä	Pasi Huotari / Jyväskylän kaupunki Katja Oksala / Jämsän kaupunki Taina Lahtinen-Joensalmi / Keuruun kaupunki Juha Urpilainen / Kinnulan kunta Pirkko Sihvonen / Äänekosken kaupunki Reima Väливаara / Keski-Suomen liitto Ari Nikkola / Keski-Suomen metsäkeskus Pertti Ruuska / MTK, Keski-Suomi Vilho Tenhunen / Pihtiputaan kalastusalue Jani Jokivirta / Keski-Suomen kalatalouskeskus Pauli Rintala / Metsänomistajien liitto, Järvi – Suomi Timo Hiltunen / Metsähallitus Hannu Salo / Turveteollisuusliitto ry Jari Marja-aho / Vapo Oy Jari Hyvärinen / Geologian tutkimuskeskus Marja Rankila / Vattenfall Sähköntuotanto Oy Unto Eskelinen / RKTL Vesa Laitinen / Pro Agria, Keski - Suomi Petri Tuominen / Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy Markku Hantunen / Jyväskylän Energia Oy Jukka Partanen / Joutsan kunta Ilkka Mäkelä / Suomen vapaa-ajan kalastajien keskusjärjestö Juhani Paavola / Luonnonsuojeluliitto, Keski-Suomen piiri Merja Lehtinen / Keski-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue Matti Sipponen / Keski-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue Kari Illmer / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue Ansa Selänne / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue Katja Leskisenoja / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue Kari Lehtinen / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue (kohtaan 2. asti)

Käsitellyt asiat

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Keski-Suomen ELY – keskuksen johtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Kokous järjestäytyi: yhteistyöryhmän puheenjohtajaksi valittiin Kari Lehtinen,

varapuheenjohtajaksi Ari Nikkola ja sihteeriksi Katja Leskisenoja. Varapuheenjohtaja Nikkola toimi kohdasta kolme alkaen kokouksen puheenjohtajan.

2. Yhteistyöryhmän tehtävät

Lehtinen esitteli Ympäristöministeriöstä 12.2.2010 tullutta ohjekirjettä, jossa käsiteltiin vesienhoidon yhteistyöryhmien ja ohjausryhmien asettamista sekä vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa. Seuraavassa ote kirjeestä:

"Vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) ja sen asetuksen (1303/2004) sekä asetuksen tarkistuksen (1823/2009) mukaan on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen järjestettävä vesienhoitosuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä yhteistyö ja vuorovaikutus toimialueensa eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Kukin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kutsuu toimialueellaan koolle yhden tai useampia vesienhoitolain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yhteistyöryhmiä kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Yhteistyöryhmän toiminnan järjestämisestä huolehtii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Vesienhoidon edelliselle suunnittelukaudelle asetettujen yhteistyöryhmien toimintakausi päättyi joulukuussa 2009 ja ryhmät tulisi kutsua koolle seuraavalle suunnittelukaudelle vuoden 2015 loppuun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee kutsua koolle yhteistyöryhmät viimeistään 30.4.2010.

Yhteistyöryhmiin tulisi saada mukaan sellaisia tahoja, jotka voivat edistää vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa ja osallistua vesienhoitosuunnitelmien tarkistusten valmisteluun. On tärkeää huolehtia myös siitä, että yhteistyöryhmät ovat mukana valtioneuvoston edellyttämän toteutusohjelman valmistelussa."

Lehtinen totesi, että yhteistyöryhmä tulee kokoontumaan muutaman kerran vuodessa, tarpeen mukaan. Hän odottaa ryhmältä myös kannanottoja käsiteltäviin asioihin ja vuorovaikutteista työskentelytapaa.

3. Vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat

Pintavedet

Ansa Selänne kävi läpi katsauksen vesienhoidon historiaan. Vesienhoidossa pyritään EU:n alueella yhteisiin tavoitteisiin, jotka ovat:

- Pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila on vuoteen 2015 mennessä vähintään hyvä
- Pohjavesien määrällinen ja kemiallinen tila on hyvä
- Pinta- ja pohjavesien tila ei heikkene
- Pilaavien sekä muiden haitallisten aineiden ja vaarallisten aineiden pääsyä vesiin rajoitetaan
- Tulvien ja kuivuuden haitallisia vaikutuksia vähennetään

Selänne kertoi vesienhoidon vesistökohtaisesta suunnittelujärjestelmästä, eri toimijoiden yhteistyöstä sekä kansalaisten osallistumisesta vesienhoitotyöhön. Suomessa on viisi

kansallista - ja kolme kansainvälistä vesienhoitoaluetta, jotka ovat vesienhoidon perustoimintayksiköitä. Vesienhoitoalueille laajassa yhteistyössä laaditut määräajoin päivitettävät vesienhoitosuunnitelmat ovat suunnittelun keskeisiä asiakirjoja, jotka valtioneuvosto on hyväksynyt 10.12.2009. Vesienhoitosuunnitelmia tarkempia suunnitelmia ovat alueelliset toimenpideohjelmat, jotka Keski-Suomessa on tehty erikseen pinta- ja pohjavesille. Pintavesien osalta maakunta on vielä jaettu toimenpideohjelmassa osa-alueisiin.

Selänne kertoi myös vesienhoitosuunnitelmissa käsiteltävistä Keski-Suomen pintavesimuodostumista ja niiden tilasta. Järvien lukumäärästä 76 % ja jokien lukumäärästä 57 % on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Selänne kertasi myös vesistöihin tulevan ravinnekuormituksen ja vesien hydrologismorfologisen tilan. Keski-Suomessa on viisi voimakkaasti muutetuksi nimettyä jokimuodostumaa.

Vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi vesienhoitosuunnitelmissa ja toimenpideohjelmissa esitettyjä toimenpiteitä Selänne esitteli toimialoittain. Toimenpiteet on jaettu nykykäytännön mukaisiin toimenpiteisiin ja lisätoimenpiteisiin. Keski-Suomen osalta nykykäytännön mukaisten toimenpiteiden on arvioitu maksavan 65 milj. €/vuosi ja lisätoimenpiteiden 6 milj. €/vuosi.

Pohjavedet

Kari Illmer kertoi vesienhoidosta pohjavesien osalta. Pohjavesien perushoitokohteiksi on Suomessa valittu I ja II luokan pohjavesialueet. Edellisiä on Keski-Suomessa 178 ja jälkimmäisiä 66 kappaletta. Perushoitokohteista on tämän jälkeen valittu asiantuntija-arviona kansallisesti riskinalaiset pohjavesialueet, joita on Keski-Suomessa 38 kpl. Kansallisesti riskinalaisista pohjavesialueista on edelleen valittu pohjavesienhoidollisia toimenpiteitä vaativat euroopanyhteisölliset riskinalaiset pohjavesialueet. Valinta on tehty sen perusteella, ylittävätkö tietyt pohjaveden laatuominaisuudet kansalliset tai euroopanyhteisölliset laatuvaatimukset, ja/tai onko pohjaveden pinta pysyvästi laskenut pohjavesialueella. Tällaisia pohjavesialueita on Keski-Suomessa 17 kpl. Lopuksi on arvioitu riskinalaisen pohjavesialueen pohjaveden laadun ja määrän tila ja luokiteltu pohjavesialue näistä huonomman mukaan. Huonotilaisiksi on Keski-Suomessa arvioitu 11 pohjavesialuetta.

Pohjavesialueille on määritelty tarpeelliset toimenpiteet hyvän tilan säilyttämiseksi tai saavuttamiseksi vuoteen 2015. Hyvää tilaa ei tähän aikarajaan mennessä saavutettane Keski-Suomessa 11 pohjavesialueella, joilla toimenpiteitä tulee jatkaa vuosiin 2021 tai 2027.

Pohjavesienhoidolliset toimenpiteet ovat määritelmällisesti samanlaisia kuin pintavesienhoidolliset toimenpiteet. Tärkeä pohjavesienhoidollinen toimenpide on pohjavesialueen suojelemissuunnitelman laatiminen, jossa arvioidaan erilaisen toiminnan tai maankäytön vaikutusta pohjaveden laatuun ja määrään pohjavesialueella. Suojelemissuunnitelmassa myös ohjeistetaan tätä toimintaa tai maankäyttöä pohjavedelle mahdollisimman haitattomaksi. Suojelemissuunnitelmia on Keski-Suomessa esitetty laadittaviksi tai päivitettäväksi 15 kpl.

Merkittävä pohjavesienhoidollinen toimenpide on pohjavesialueen pilaantuneen maaperän ja pohjaveden tutkimus, jolla ohjataan pohjavesialueen tai sen osan kunnostusta ja seuranta. Tällaisia pohjavesialueita on Keski-Suomessa kaksi. Pohjavesienhoitoa edistävät kaikki muutkin pohjavesialueella tehtävät maaperä- ja pohjavesitutkimukset, erityisesti vedenhankinnalliset pohjavesiselvitykset.

4. Valtakunnallisen vesienhoidon toteuttamisohjelman valmistelu ja aikataulu

Selänne kertoi toteuttamisohjelmasta, jonka tekemistä valtioneuvosto edellyttää. Valtioneuvosto totesi vesienhoitosuunnitelmien hyväksymispäätöksen yhteydessä todennut, että vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi on toimeenpanoon sitoutuminen tärkeää. Valtioneuvosto edellyttää, että vesienhoitosuunnitelmien toteuttamiseksi laaditaan 31.12.2010 mennessä laajapohjaisena yhteistyönä vesienhoidon toteutusohjelma, jolla luodaan myös valmiuksia kauden 2016 – 2021 vesienhoitosuunnitelmien valmistelulle. Toteutusohjelman lisäksi valmistellaan 30.6.2011 mennessä vesienhoidon toimenpiteiden seurantajärjestelmä. Toteutusohjelma ja seurantajärjestelmä valmistellaan vuoro-vaikutuksessa keskeisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Ympäristöministeriö on asettanut hankeryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus toteutusohjelmaksi. Hankeryhmässä on mukana YM:n, ELY-keskusten ja SYKE:n edustajia. Toteutusohjelmaa valmistellaan yhteistyössä ministeriöiden, valtakunnallisten työryhmien, alueellisten yhteistyöryhmien ja sidosryhmien kanssa.

Selänteen mukaan vesienhoidon yhteistyöryhmien alustavat kommentit toteutusohjelmasta on lähetettävä ympäristöministeriöön 14.6.2010 mennessä. Luonnos ohjelmasta valmistuu 15.9.2010 mennessä ja yhteistyöryhmien käsittelyn jälkeen ohjelma on hyväksymistä vaille valmis 30.11.2010 mennessä. Toteutusohjelma hyväksytään 22.12.2010 mennessä.

Toimenpiteiden seurantajärjestelmän yleiset periaatteet tulevat yhteistyöryhmien käsittelyyn loppuvuodesta 2010 ja luonnos keväällä 2011. Luonnos viimeistellään seurantajärjestelmäksi saatujen kommenttien pohjalta 30.6.2011 mennessä.

Toteutusohjelma sisältö on seuraavanlainen: sektorikohtaiset toimet, keinot, toteutus, vastuut, rahoitustarve ja aikataulut. Lisäksi siinä käsitellään rahoituksen kehittämistarpeita ja eri tahojen (ELYt, AVIt, maakuntien liitot, ministeriöt, tutkimuslaitokset, valtionvirastot, kunnat, toiminnanharjoittajat, neuvontajärjestöt, etujärjestöt, muut järjestöt) vastuita toteutuksessa.

Hankeryhmä odottaa yhteistyöryhmiltä kommentteja erityisesti alustavasti priorisoituihin ohjauskeinoihin (kommentoitava muistio on lähetetty kokouskutsun liitteenä).

Keskusteltiin toimialoittain vesienhoidon keskeisistä ohjauskeinoista ja toteuttamisen vastuutahoista. Kävimme läpi myös tutkimus- ja kehittämistarpeiden painopistealueet.

Seuraavaan on koottu ryhmän kommentteja:

Yhdyskunnat

Pirkko Sihvonen toi esille, että vesiosuuskunnat ovat merkittävä toimija ja yhteistyötaho.

Maatalous

Merja Lehtinen painotti yhteistyötä MTK:n ym. tahojen kanssa. Myös viljelijöiden tilakohtaiselle koulutukselle olisi hänen mukaansa tarvetta. Huolen koulutushaasteesta jakoi myös Pertti Ruuska. Lisäksi hän toi esille, ettei tulevan ympäristötukikauden tukijärjestelmän sisällöstä ole vielä tietoa.

Metsätalous

Ilkka Mäkelä peräänkuulutti pienten virtavesien ottamista mukaan vesienhoidon suunnitteluun. Näillä alueilla metsätalous on usein tilaa muuttava tekijä, joten myös vapaa-ajankalastajat on syytä ottaa mukaan suunnitteluun.

Vesistöjen rakentaminen, kunnostus ja säännöstely

Mäkelän mukaan kalatiestrategiassa käsitellään vain muutamaa suurinta mereen laskevaa jokea, myös sisävesien tilannetta olisi tarkasteltava. Vapaa-ajan kalastajat on otettava mukaan yhteistyötahoksi. Marja Rankila totesi, että vesi- ja säännöstelyhankkeisiin liittyy monia yhteistyötahoja, joiden kanssa yritetään löytää yhteinen näkemys asioista. Nikkola totesi, että metsänomistajat tulee ottaa mukaan yhteistyötahoksi pienvesiä ennallistettaessa.

Pohjavedet

Sihvonen totesi, että rahoitusta liittyen pohjavesien suojelusuunnitelmiin tarvitaan sekä kunnille että ELY-keskukselle, jolla on neuvova ja ohjaava rooli. Tärkeää on myös miettiä miten suunnitelmakohteita painotetaan, tehdäänkö suunnitelmia ensisijaisesti vielä puhtaille kohteille vain jo pilaantuneille. Illmerin mukaan pohjavesiasiat ovat huonosti rahoitettua toimintaa, myöskään seurantaan ja tutkimukseen ei ole riittävästi rahoitusta.

Teollisuus ja kalankasvatus

Unto Eskelin totesi, että EU:n Itämeristrategiassa on monia hyviä vesiensuojelullisia keinoja. Strategiassa on mm. vastuutettu Suomelle Itämeren kestävä kalaviljelyn kehittäminen.

Turvetuotanto

Vilho Tenhunen esitti, että uutta turvetuotantoa ohjattaisiin vain jo ojitetuille kohteille, eikä muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille alueille. Juha Urpilaisen mukaan on varmistuttava, että turvetuotannon vesiensuojeluratkaisut toimivat ympäri vuoden, myös talvikaudella. Laskeutusaltaiden tyhjentämisestä on huolehdittava. Hän toi esille myös näytteenoton puolueettomuuden varmistamisen. Jari Marja-ahon mukaan Vapon soilla laskeutusaltat tyhjennetään keväällä, eivät ne ole hoitamatta. Vapo on myös ulkoistanut näytteenoton. Juhani Paavola painotti, että lupaviranomaisen on tiedotettava lupaprosessissa olevista alueista asianmukaisesti. ALKU -muutoksen myötä aluehallintoviranomaisten tiedotus on alkanut takkuilla.

Keskusteltiin myös T&K –toiminnan painopisteistä. Pauli Rintala totesi, että toiminnanharjoittajien on syytä olla mukana valmistelemissa asioita, eikä vain viranomaisten keskustella keskenään. Ruuskan mukaan kuormituslähteet pitäisi selvittää tarkemmalla tasolla, jotta voidaan puuttua oikeisiin asioihin.

Lisää kommentteja, koskien ed. mainittuja asioita, voi lähettää ELY -keskukselle vielä 10.6.2010 asti.

5. Vesienhoidon toimeenpano aluetasolla

Selänne esitteli alustavia kaavailuja, mitä vesienhoidon toimeenpano merkitsee alueellisella tasolla. Hän kertoi alueen toimijoista ja heidän vastuistaan asiassa. Lähtökohtaisesti vesienhoito koskettaa kaikkia, myös yksittäisiä kansalaisia. Yhteistyöryhmällä tulee olemaan keskeinen rooli vesienhoitotyössä. Alustuksen jälkeen käytiin keskustelua yhteistyöryhmän toiminnan kehittämistä ja Selänne toivoi näkemyksistä ja uusia ideoita vesienhoidon toteuttamiseksi.

Selänteen mukaan Saarijärven reitille on perustettu neuvottelukunta, jonka tavoitteena on vesiensuojelun edistäminen reitin alueella. Myös Jämsän reitillä asukkaat ovat innostuneita toimikunta-ajatuksesta. Toimikunnan tai muun toimielimen perustamiselle on oltava todellinen tarve ja se edellyttää paikallista aktiivisuutta. ELY-keskus voi olla mukana toiminnassa mutta vetäjät on löydettävä alueelta. Tenhunen ja Urpilainen kannattivat toimikunnan tai muun ryhmän perustamista Viitasaaren reitin alueelle, sillä vedenlaatu on siellä paikoin todella huono. Huotari pohti myös Jyväskylän alueen tarvetta toimikunnan perustamiselle. Rintala painotti, että jos alueellisia toimikuntia perustetaan on huolehdittava keskitetystä koordinaatiosta, jotteivät alueet lähde sooloilemaan. Nikkola yhtyi Rintalan näkemykseen ja totesi myös, että metsätalouden sektorilla on olemassa metsäneuvosto, jossa voidaan käsitellä vesienhoitoon liittyviä asioita.

Hannu Salon mukaan yhteistyöryhmän työllä on hyvät perinteet mutta sektorikohtaisen toiminta-ajattelun lisäksi tarvitaan sektoreiden välistä yhteistyötä, jotta toiminnasta saadaan tehokkaampaa.

6. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous sovittiin alustavasti pidettäväksi tiistaina 9.11.2010 Keski-Suomen ELY –keskuksessa.

8. Kokouksen päättäminen

Varapuheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.

Muistion laati Katja Leskisenoja